Journal of Education Strategies in Medical Sciences
Vol. 12, No.5, 2019

Research Article

Comparative Study of Academic Vitality, Acceptance of Academic Help and Test Anxiety of Gifted and Normal High School Students in Khodabandeh City, Iran

Akbar Jalili*[1], Moslem Mobashari[1], Masoud Hejazi[1]
1. Department: Psychology, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjn, Iran.

Received: 2018/08/12
Accepted: 2019/02/07

Keywords:
Academic vitality, Help seeking, Test anxiety, Normal and gifted students.

Baqiatallah University of Medical Sciences

Abstract

Introduction: Academic life is one of the components of psychological well-being in many research systems. This study compares academic vitality, academic achievement, and test anxiety in gifted and normal first-grade students in Khodabandeh city, Iran.
Methods: In order to carry out the present research, the required coordination was made with the Khodabandeh Education Department and at the appropriate time, questionnaires were distributed among the students. The statistical population of the present study included all gifted and ordinary first-grade high school students in Khodabandeh city who were studying in the academic year 2018. Using Morgan's table, 358 students were selected using multistage cluster random sampling, and 6 schools were randomly selected from the list of public schools. From these schools, 14 classes were selected and all students of the selected classes took the test, from two gifted school in the region, four classes were randomly selected from each school and 152 students took the test using Morgan's table. Questionnaires for academic achievement, academic vitality and test anxiety of Sarason were provided to them. After collecting the questionnaires, in order to analyze the research findings using descriptive statistics, the mean and standard deviation were used for descriptive comparisons.
Results: The present study showed that acceptance of academic help in students with sharp intelligence is more than normal students.
Conclusions: This study showed that regular school students are needed to be trained in order to receive and benefit from this skill. Therefore, it is recommended to provide them with the necessary education.

*** Corresponding author at:** Akbar Jalili, Department: Psychology, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjn, Iran ,Tel: 09122420855, Email: AK_jalili@yahoo.com

نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۲، شماره ۵، دی و آذر ۱۳۹۸

مقاله پژوهشی

مقایسه سرزندگی تحصیلی، کمک طلبی تحصیلی و اضطراب امتحان دانش‌آموزان عادی و تیزهوش مدارس دورهٔ اول متوسطه شهرستان خدابنده

اکبر جلیلی*[۱]، مسلم مبشری[۱] و مسعود حجازی[۱]

۱. گروه روانشناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

* نویسنده مسئول: اکبر جلیلی، گروه روانشناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. تلفن: ۰۹۱۲۲۴۲۰۸۵۵،

ایمیل: AK_jalili@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۹/۱۳
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۱۸

کلیدواژه‌ها:
سرزندگی، کمک طلبی، اضطراب امتحان، دانش‌آموزان عادی و تیزهوش.

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج) محفوظ است.

چکیده

مقدمه: سرزندگی تحصیلی به عنوان یکی از مؤلفه‌های بهزیستی روانی در بسیاری از نظام‌های پژوهشی مطرح می‌باشد. پژوهش حاضر به مقایسه سرزندگی تحصیلی، کمک طلبی تحصیلی و اضطراب امتحان در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی دوره اول متوسطه شهرستان خدابنده می‌پردازد.

روش: به منظور انجام پژوهش حاضر هماهنگی‌های مورد نیاز با اداره آموزش و پرورش شهرستان خدابنده به‌عمل آمد و در زمان‌های مناسب، پرسش‌نامه‌ها بین دانش‌آموزان توزیع گردید. جامعهٔ آماری پژوهش حاضر شامل کلیهٔ دانش‌آموزان تیزهوش و عادی دوره اول متوسطه شهرستان خدابنده می‌باشد که در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ مشغول به تحصیل بودند. با استفاده از جدول مورگان ۳۵۸ نفر دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد، بدین ترتیب که از میان فهرست مدارس عادی شش مدرسه به‌صورت تصادفی انتخاب گردید. از میان این مدارس چهارده کلاس انتخاب و تمامی دانش‌آموزان کلاس‌های انتخاب شده در آزمون شرکت داده شدند، از میان دو آموزشگاه تیزهوشان موجود در منطقه، از هر مدرسه به‌صورت تصادفی چهار کلاس انتخاب و با استفاده از جدول مورگان ۱۵۲ نفر دانش‌آموز در آزمون شرکت داده شدند و پرسش‌نامه‌های کمک طلبی تحصیلی، سرزندگی تحصیلی و اضطراب امتحان ساراسون در اختیار آن‌ها قرار گرفت. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، به منظور تحلیل یافته‌های تحقیق با بهره‌گیری از آمار توصیفی، برای مقایسهٔ توصیفی از میانگین و انحراف استاندارد استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها نیز از آزمون تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) به‌وسیله نرم‌افزار SPSS۱۸ مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها: پژوهش حاضر نشان داد که پذیرش کمک طلبی تحصیلی در دانش‌آموزان تیزهوش بیشتر از دانش‌آموزان عادی است.

نتیجه‌گیری: این پژوهش نشان داد، دانش‌آموزان مدارس عادی برای پذیرش کمک طلبی نیاز به آموزش دارند تا این مهارت را آموخته و از آن بهره‌مند شوند. لذا پیشنهاد می‌گردد آموزش‌های لازم به آنان داده شود.

مقدمه

سرزندگی تحصیلی به عنوان یکی از مؤلفه‌های بهزیستی روانی در بسیاری از نظام‌های پژوهشی مطرح می‌باشد. وقتی فردی کاری را به صورت خودجوش انجام می‌دهد نه تنها احساس خستگی و ناامیدی به او دست نمی‌دهد، بلکه احساس می‌کند انرژی و نیروی او افزایش یافته است. به‌طور کلی حس درونی سرزندگی شاخص معنی‌دار سلامت روانی است. سرزندگی تحصیلی به پاسخ مثبت سازنده و انطباقی به انواع چالش‌ها و موانعی که در عرصهٔ مداوم و جاری تحصیلی، تجربه می‌شوند اشاره دارد [۱]. بی‌علاقگی، خستگی و فرسودگی تحصیلی (به عنوان نقطهٔ مقابل سرزندگی تحصیلی) رابطهٔ معکوسی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد [۲] [۳]. در پژوهشی تحت عنوان مقایسهٔ جوّ مدرسه و سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی، به این نتیجه رسیدند که دانش‌آموزان عادی و تیزهوش به لحاظ سرزندگی تحصیلی تفاوت معناداری با یکدیگر ندارند [۴]. در پژوهشی دیگر، دانش‌آموزان سرآمد و دانش‌آموزان عادی در سرزندگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه معنادار و مستقیم نشان دادند [۵]. ضمن پژوهشی این نتیجه حاصل شد که

هر چه دانش‌آموزان از دیگران بیشتر درخواست کمک می‌کنند از پیشرفت تحصیلی بالاتری بهره‌مند و بالعکس هر قدر از دیگران کمتر درخواست کمک می‌کنند از پیشرفت تحصیلی پایین‌تری برخوردار می‌شوند [۳].

بر اساس نظریهٔ ویگوتسکی[1] (۱۹۷۸) کمک طلبی و پرس‌وجو از فرد توانمندتر به دانش‌آموز کمک می‌کند تا در حوزهٔ تقریبی رشد پیشرفت کند [۶]. در تحقیقی تحت عنوان رابطهٔ تنیدگی تحصیلی و کمک طلبی آموزشی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، این نتیجه حاصل شد که کمک طلبی آموزشی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌دار دارد [۷].

در پژوهشی با عنوان پیشامدهای اجتناب از کمک طلبی در کلاس درس و رابطه آن با عملکرد تحصیلی، این نتیجه به‌دست آمد که بین اجتناب از کمک طلبی و عملکرد تحصیلی رابطه معنی‌دار وجود دارد؛ یعنی هر چه قدر افراد به میزان بیشتری از دریافت کمک اجتناب کنند، از عملکرد تحصیلی پایین‌تری برخوردار هستند و بالعکس هر چقدر افراد به میزان کمتری از دریافت کمک اجتناب کنند از عملکرد تحصیلی بالاتری برخوردار هستند [۸].

پژوهشی که تحت عنوان «الگوی ساختاری رابطه اهداف رویکردی- عملکردی- درگیری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی» انجام گرفت، نشان داد که اثر علمی اهداف رویکردی- عملکردی پردازش تکلیف، پایداری در تکلیف، راهبردهای پردازشی سطحی و عمیق کمک طلبی از همسالان مثبت بوده و هم‌چنین مشاهده شد که اثر کمک طلبی از همسالان، بر پیشرفت تحصیلی منفی است؛ هم‌چنین مشخص شد که سطح توانایی دانش‌آموزان بر ماهیت کمک طلبی تأثیر می‌گذارد اما بر میزان کمک طلبی تأثیر معناداری ندارد؛ به‌علاوه دانش‌آموزانی که بیشتر به طلب کمک اقدام می‌کنند در انجام مسائل بعدی به صورت انفرادی و مستقل به موفقیت بیشتری نائل می‌شوند [۹]. با توجه به پژوهش‌های انجام شده تغییر در فشارخون، میزان ضربان قلب، ضعف و سرگیجه، به هم خوردن ساعات خواب و آرامش، تغییر در میل به غذا، تعریق و ترشح هورمون آدرنالین و نورآدرنالین در ایام امتحانات به‌ویژه در کودکان دارای اضطراب امتحان افزایش می‌یابد [۸].

هولمز[2] (۲۰۰۱) بر این عقیده است که اضطراب امتحان افراد را برای امتحان بهتر، مهیا و آماده می‌کند. در مقابل کوروساوا و هاراکیوز[3] (۲۰۰۰) بر این عقیده است که کاهش اضطراب موجب بهبود عملکرد افراد می‌شود و می‌توان فردی را که دچار اضطراب امتحان است به منزلهٔ فردی توصیف کرد که مواد درسی را می‌داند، اما به شدت اضطراب و برانگیختگی وی مانع از ظهور معلوماتش در جلسه امتحان می‌گردد [۱۰].

در پژوهشی با مطالعهٔ دانش‌آموزان متوسطه، عوامل خودکارآمدی، کنترل، برنامه‌ریزی، اضطراب پایین و پشتکار و تلاش به عنوان پیش‌بینی کننده‌های مهم سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان، هم‌چنین لذت از مدرسه، مشارکت در کلاس و عزت نفس به عنوان پیش‌بینی کننده‌های موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان معرفی شدند [۱۱].

ول فلک (۱۹۹۳) طی تحقیقی دریافت دانش‌آموزانی که اضطرابشان شدید است، عملکردشان خوب نیست و حتی اسمشان را هم بالای صفحات امتحان ننوشته بودند. در ضمن احتمال شکست در دانش‌آموزان مضطرب رو به افزایش بود و همیشه احساس می‌کردند برای انجام کارشان، یک فشار وجود دارد. دانش‌آموزان دارای اضطراب امتحان، در مورد مسائل مربوط به ناکامی و شکست و همین‌طور بر اثر رقابت شدید یا متوسط و یا مقایسه آن‌ها با سایر همکلاسی‌هایشان دچار اضطراب می‌شوند. هم‌چنین، بال (۱۹۸۵) در مطالعه خود رابطه بین اضطراب و نوع تکلیف را مورد بررسی قرار داد یافته‌های او با نتایج مطالعات انجام شده در مورد رابطه بین اضطراب و پیشرفت تحصیلی هم‌خوان بود. او دریافت در تکالیفی که دارای پیچیدگی اندک هستند و یا تکالیفی که فرد قبلاً در آن‌ها مهارتی کسب کرده است،اضطراب می‌تواند عملکرد را بهبود بخشیده، در تکالیف پیچیده و یا تکالیفی که در آن‌ها افراد تمرین زیادی ندارند، اضطراب می‌تواند میزان عملکرد را کاهش دهد [۱۲].

تحقیقی توسط گیج و برلانیر (۱۹۸۳) در زمینهٔ ارتباط اضطراب با متغیرهای توانایی ذهنی کلی، پیشرفت تحصیلی، عزت نفس و نگرش مطلوب نسبت به مدرسه روی ۶۳۴ نفر از دانش‌آموزان کلاس سوم اجرا شد، نتایج نشان داد اضطراب با توانایی ذهنی کلی

1. Vigotusky

2. Holms

3. Kurosawa & Horackiwicz

(r=٪۲۶) پیشرفت تحصیلی (r=٪۲۵) عزت نفس (r=٪۳۶) و نگرش مطلوب نسبت به مدرسه (r=٪۱۵) هم‌بستگی منفی دارد [۱۳].

دی‌مان و همکاران (۱۹۹۱) تحقیقی در رابطه بین اضطراب امتحان و متغیرهای اضطراب حالت، عزت‌نفس، منبع کنترل، توانایی ذهنی و جنسیت انجام دادند که در آن ۱۰۳ دانشجوی دورهٔ لیسانس شرکت داشتند. نتایج تحقیق نشان داد افرادی که موقعیت‌ها را تهدیدآمیز ارزیابی و احساس بی‌کفایتی می‌نمودند از عزت‌نفس پایین برخوردار بودند و کسانی که دربارهٔ کنترل شخصی‌شان شک‌داشتند به‌طور عمومی از اضطراب امتحان رنج می‌بردند. تحلیل‌های بیشتر روابط مستقل بین مؤلفه‌های اضطراب امتحان و متغیرهای اضطراب حالت، منبع کنترل و توانایی ذهنی را آشکار کرد [۱۴].

در مطالعه‌ای: الف. رابطه بین اضطراب امتحان و عملکرد تحصیلی در دانشجویان؛ ب. تفاوت در رفتارهای مرتبط با نحوهٔ مطالعه برای هر دو گروه، مورد بررسی قرار گرفت. آزمودنی‌های این تحقیق ۹۵ دانشجوی سال اول مبتلا به اضطراب امتحان بالا و ۳۱ نفر دانشجوی سال اول دارای اضطراب امتحان پایین بودند. نتایج نشان داد که کاهش معناداری بین نمرات درسی با اضطراب امتحان وجود دارد. هم‌چنین آن‌ها دریافتند که دانشجویان دارای اضطراب امتحان بالا، مهارت‌های مطالعه ضعیف‌تری دارند [۱۵].

محققی کارکرد دانش‌آموزان را تحت شرایط اضطراب بررسی کرد. شرایط اضطراب، حاصل دستورالعمل‌های شخصی و محیط عاطفی بود. مثلاً به دانش‌آموزان گفته می‌شد وقت خیلی کم است، عجله کنید و از این قبیل، یا مراقبین مرتب بالای سر دانش‌آموزان حاضر می‌شدند و صحبت از مشکل بودن امتحان می‌کردند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که دستورالعمل‌های فوق در کارکرد آزمودنی‌های کم اضطراب اثر مثبت و در کارکرد آزمودنی‌های دارای اضطراب بالا اثر زیان‌بخشی داشته است [۱۶]. در محیط‌های آموزشی دانش‌آموزان گاهی با موقعیت‌هایی مواجه می‌شوند که در آن موقعیت‌ها نمی‌توانند به تنهایی به خواسته‌های تحصیلی و آموزشی خود دست یابند. در این موقعیت‌ها غالباً دانش‌آموزان به ویژه دانش‌آموزان نوجوان از درخواست کمک اجتناب می‌کنند با توجه به این‌که نوجوانان به مرحلهٔ انتزاعی رسیده‌اند و نیاز خود را برای درخواست کمک درک می‌کنند، اما پژوهش‌ها نشان دادند که بسیاری از آن‌ها تصمیم به جستجوی کمک نمی‌گیرند. پژوهش‌هایی که دربارهٔ کمک طلبی تحصیلی، اضطراب امتحان و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی صورت گرفته، نشان می‌دهد مقایسهٔ این متغیرها در محیط‌های آموزشی مختلف بسیار کم است و انجام چنین پژوهش‌هایی در نظام آموزشی کشور ما برای رسیدن به نتیجه مطلوب ضروری به نظر می‌رسد. در پژوهش حاضر رفتار کمک طلبی در دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی بررسی شده است. هدف پژوهشگر از انجام این پژوهش، شناخت و اهمیت کمک طلبی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد [۱۸].

فرضیه‌ها: بین پذیرش کمک طلبی تحصیلی دانش‌آموزان مدارس عادی با مدارس تیزهوش دوره اول متوسطه شهرستان خدابنده تفاوت وجود دارد. بین اجتناب از کمک طلبی تحصیلی دانش‌آموزان مدارس عادی با مدارس تیزهوش دوره اول متوسطه شهرستان خدابنده تفاوت وجود دارد. بین سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان مدارس عادی با مدارس تیزهوش دوره اول متوسطه شهرستان خدابنده تفاوت وجود دارد. بین اضطراب امتحان، دانش‌آموزان مدارس عادی و مدارس تیزهوش دوره اول متوسطه تفاوت وجود دارد.

روش

پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع علّی-مقایسه‌ای می‌باشد. جامعهٔ آماری این پژوهش عبارت است از کلیهٔ دانش‌آموزان دوره اول متوسطه (دوره راهنمایی) شهر خدابنده که در سال ۱۳۹۷-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل می‌باشند. قابل ذکر است که تعداد این دانش‌آموزان طبق آمار ادارهٔ آموزش و پرورش خدابنده برابر با ۴۵۵۶ نفر است. از این تعداد ۲۵۶ نفر از آن‌ها در مدارس استعداد درخشان به تحصیل اشتغال دارند.

روش نمونه‌گیری: با استفاده از جدول مورگان ۳۵۸ نفر دانش‌آموز، در مدارس عادی به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد بدین‌ترتیب که از میان فهرست مدارس عادی شش مدرسه به‌صورت تصادفی انتخاب گشتند و از میان این مدارس، چهارده کلاس به‌صورت تصادفی انتخاب و تمامی دانش‌آموزان کلاس‌های انتخاب شده در آزمون شرکت داده شدند. از میان دو مدرسهٔ تیزهوش موجود

در منطقه، از هر مدرسه به‌صورت تصادفی چهار کلاس انتخاب و در آزمون ۱۵۲ نفر شرکت داده شدند و پرسش‌نامه‌های کمک طلبی تحصیلی (ریان و پینتریچ)، سرزندگی تحصیلی (حسین چاری و دهقانی‌زاده) و اضطراب امتحان ساراسون در اختیار آن‌ها قرار گرفت. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، به علت خوانا نبودن و عدم دقت در پاسخ دادن به سؤالات در نهایت هفت پرسش‌نامه کنار گذاشته شد لذا تعداد نمونه در مدارس عادی ۳۵۱ نفر گردید.

ابزار: در این پژوهش از سه ابزار استفاده می‌شود که شرح آن‌ها بدین‌صورت می‌باشد:

الف) پرسش‌نامه رفتار کمک طلبی ریان و پینتریچ (QBC)[1]: این پرسش‌نامه توسط ریان و پینتریچ (۱۹۹۷) طراحی شده است. پرسش‌نامه کمک طلبی دارای دو بعد پذیرش کمک طلبی که سؤالات ۱-۳-۵-۷-۱۱-۱۳-۱۴ آن را می‌سنجند (آیتم نمونه: اگر نتوانم مسئله‌ای را حل کنم، از دیگران کمک می‌گیرم). اجتناب از کمک طلبی که سؤالات ۲-۴-۶-۸-۹-۱۰-۱۲ آن را می‌سنجند (آیتم نمونه: اگر تکالیف درسی دشوار باشد، از کسی کمک نمی‌گیرم و خودم تلاش می‌کنم آن را حل کنم) است. هر بعد دارای هفت گویه است که با استفاده از مقیاس درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود.

ریان و پینتریچ (۱۹۹۷) با روش آلفای کرونباخ، اعتبار مقیاس اجتناب از کمک طلبی را ۸۹ صدم گزارش کرد. روایی بعد اجتناب از کمک طلبی به روش چرخشی واریماکس انجام و نشان داد عامل اجتناب از کمک ۲۷ درصد واریانس کل را تبیین می‌کند. در نسخهٔ فارسی قدم‌پور (۱۳۸۲) اعتبار مقیاس اجتناب از کمک طلبی را ۶۸ صدم اعلام کرد و روایی این بعد به روش چرخشی واریماکس[2] (روش واریماکس، رایج‌ترین روش چرخش متعامد در تحلیل عاملی است که توسط کیزر توسعه یافته است. هدف این چرخش، رسیدن به ساختار ساده با متعامد نگه‌داشتن محورهای عاملی است. روش واریماکس، پیچیدگی مؤلفه‌ها را از طریق بزرگترسازی بارهای بزرگ و کوچکترسازی بارهای کوچک در داخل هر مؤلفه به حداقل می‌رساند) انجام داد، نتیجه نشان داد عامل اجتناب از کمک ۲۹/۴ درصد واریانس کل را تبیین می‌کند [۱۳].

ب) پرسش‌نامه سرزندگی تحصیلی (ABQ)[3]: دهقانی زاده و حسین چاری در سال (۱۳۹۱) پرسش‌نامهٔ سرزندگی تحصیلی را با نُه گویه با الگو گیری از مقیاس سرزندگی درست کردند. برای اجرای این مقیاس در فرهنگ ایرانی ابتدا یک متخصص رشته روانشناسی و یک متخصص زبان انگلیسی متن سؤال‌های مقیاس را به فارسی ترجمه کردند؛ بعد از ترجمهٔ گویه‌های مقیاس مارتین و مارش، تعدادی گویه بر اساس فرم اصلی مقیاس بازنویسی شدند و در مورد گویه‌ها از اساتید روانشناسی تربیتی نظرخواهی شد. برای اجرای مقدماتی و رفع نواقص، این گویه‌ها بر روی گروهی از دانش‌آموزان دبیرستانی شهر مهریز اجرا شد و مورد بازنویسی قرار گرفت و نهایتاً نُه گویه به مرحله نهایی رسیدند. نمره‌گذاری پرسش‌نامه بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای و از خیلی موافقم تا خیلی مخالفم می‌باشد.

نتایج حاصل از بررسی دهقانی زاده و حسین چاری (۱۳۹۱) نشان داد که ضرایب آلفای کرونباخ به‌دست آمده با حذف یک گویه برابر با ۸۰ درصد و ضریب بازآزمایی برابر ۷۳ درصد، هم‌چنین دامنه هم‌بستگی گویه‌ها با نمره کل بین ۵۱ درصد تا ۶۸ درصد می‌باشد. این نتایج بیانگر این است که گویه‌ها از هم‌سانی درونی و ثبات رضایت بخشی برخوردارند. به منظور بررسی ساختار عاملی (روایی سازه) پرسش‌نامه، از تحلیل مؤلفه اصلی با چرخش متعامد واریماکس در سطح گویه استفاده شد، نتایج به‌طورکلی نشان داد که حذف یک سؤال (۸) افزایشی در ضریب پایایی آزمون ۷۵ درصد تغییر ایجاد می‌کند.

ج) پرسش‌نامه اضطراب امتحان ساراسون (TAQS)[4]: اضطراب امتحان مجموعه‌ای از پاسخ‌های جسمی، روانشناختی و رفتاری است که در هنگام آماده شدن برای یک امتحان و انجام آزمون مشخص می‌شود. به دلیل عواقب منفی این نوع از اضطراب به‌خصوص در دانش‌آموزان و دانشجویان، روانشناسان همواره در پی ارزیابی صحیح و درمان آن بوده‌اند. از جمله ابزارهایی که برای ارزیابی و تشخیص اضطراب امتحان به کار می‌رود، پرسش‌نامه اضطراب امتحان ساراسون است.

این پرسش‌نامه دارای ۳۷ گویه است که باید در مدت ده الی پانزده دقیقه به صورت «بلی و خیر» به آن پاسخ داده شود. هرچه نمرهٔ

1. Ryan and Pintrich help seeking behaviors questionnaire (questionnaire behavioral conflicts)
2. varimax
3. Academic Buoyancy Questionnaire (ABQ)
4. Test Anxiety Questionnaire. By Sarason

فرد در این پرسش‌نامه بالاتر باشد نشان دهندهٔ اضطراب امتحان بیشتر است. با توجه به مشخصات روانسنجی مناسب و وجود نمرات برش استاندارد برای این پرسش‌نامه، استفاده از آن در سنجش اضطراب امتحان بسیار مناسب است. برای نمره‌گذاری پرسش‌نامه اضطراب امتحان ساراسون باید به جواب خیر برای سؤالات ۳- ۱۵- ۲۶- ۲۷ -۲۹- ۳۳ نمرهٔ یک داد. هم‌چنین برای هر جواب بلی به سایر سؤالات باید نمرهٔ یک داد. پس از جمع کردن نمرات، نمرهٔ اضطراب امتحان فرد به‌دست می‌آید. نمرهٔ بیشتر نشانگر اضطراب امتحان بیشتر است. روایی و پایایی این پرسش‌نامه در مطالعات متعددی سنجیده شده و با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و هم‌سانی درونی ۰/۹۵ و روایی معیار برابر ۰/۷۲ به‌دست آمده است که در مجموع قابل قبول می‌باشد (بیابانگرد، ۱۳۸۸). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه‌ها (که با نرم‌افزار Spss۱۸ محاسبه شد) بیشتر از ۶۱ صدم بود که نشان دهندهٔ پایایی آزمون می‌باشد.

برای انجام این پژوهش ابتدا با مدیران مدارس هماهنگی‌های لازم انجام، پرسش‌نامه‌ها بعد از دادن توضیحات لازم در بین دانش‌آموزان توزیع گردید و بعد از اتمام پاسخگویی، جمع‌آوری شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (نظیر فراوانی، درصد، میانگین و انحراف استاندارد) و از روش‌های آمار استنباطی (نظیر آزمون مانوا برای دو گروه مستقل) استفاده شد. تمامی این داده‌ها به‌وسیله نرم‌افزار تحلیل آماری spss-۱۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی اضطراب امتحان، کمک طلبی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی

گروه‌ها	متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد
تیزهوش	اضطراب امتحان	۵۷/۸۰۹	۰/۸۰۳	۱۵۲
	سرزندگی تحصیلی	۲۹/۹۴۰	۰/۸۳۱	۱۵۲
	پذیرش کمک طلبی تحصیلی	۲۸/۱۱۱	۰/۸۱۰	۱۵۲
	اجتناب از کمک طلبی تحصیلی	۱۷/۰۹	۰/۹۰۱	۱۵۲
عادی	اضطراب امتحان	۵۴/۸۸۶	۰/۸۳۰	۳۵۱
	سرزندگی تحصیلی	۲۷/۰۳۹	۰/۸۳۷	۳۵۱
	پذیرش کمک طلبی تحصیلی	۲۷/۸۰۳	۰/۸۰۶	۳۵۱
	اجتناب از کمک طلبی تحصیلی	۱۷/۳۰	۰/۹۳۸	۳۵۱

بر اساس این جدول میانگین و انحراف استاندارد در گروه دانش‌آموزان تیزهوش در متغیرهای اضطراب امتحان، سرزندگی تحصیلی، پذیرش کمک طلبی تحصیلی، اجتناب از کمک طلبی؛ هم‌چنین میانگین و انحراف استاندارد در گروه دانش‌آموزان عادی در متغیرهای اضطراب امتحان، سرزندگی تحصیلی، کمک طلبی تحصیلی، اجتناب از کمک طلبی تحصیلی نشان می‌دهد.

به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) با استفاده از نرم‌افزار Spss۱۸ به‌کار گرفته شده است؛ اما ابتدا به منظور بررسی نرمال بودن متغیرها از آزمون کولموگوف-اسمیرنوف (k-s)، استفاده شد، یافته نشان داد سطح معنی‌داری به‌دست آمده در آزمون کولموگوف-اسمیرنوف (k-s)، در تمام متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد، درنتیجه می‌توان گفت که توزیع متغیرهای مورد بررسی در نمونهٔ آماری دارای توزیع نرمال می‌باشد و می‌توانیم فرضیه‌های پژوهش را از طریق آزمون‌های پارامتریک مورد آزمون قرار دهیم. مفروضه‌های این آزمون به وسیلهٔ آزمون ام باکس[1] جهت بررسی پیش‌فرض همگنی ماتریس واریانس-کواریانس در متغیرهای اضطراب امتحان، سرزندگی تحصیلی، پذیرش کمک طلبی تحصیلی و اجتناب از کمک طلبی تحصیلی مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۲. نتایج آزمون ام باکس جهت بررسی پیش‌فرض همگنی ماتریس واریانس-کواریانس در متغیرهای موجود

ام باکس (BOXES M)	F	معنی‌داری (p-value)
۸/۰۴۶	۰/۷۹۶	۰/۶۳۳

1. BOXES-M

در این جدول مقدار سطح معناداری (۰/۰۵) گویای آن است شرط همگنی ماتریس واریانس- کوواریانس به‌خوبی رعایت شده است. برای بررسی پیش‌فرض برابری واریانس‌های متغیرها در گروه‌های مورد پژوهش نیز از آزمون لون استفاده شد. نتایج نشان داد که سطح معناداری به‌دست آمده برای متغیرهای مورد بررسی بیشتر از (p=۰/۰۵)می‌باشد و با توجه به این نتایج پیش‌فرض همگنی واریانس‌ها در متغیرهای فوق در دو گروه تأیید می‌شود و استفاده از آنالیز واریانس چند متغیره بلامانع است.

آزمون‌های اثر پیلایی[1]، لامبدای ویلکز[2]، اثر هاتلینگ[3] و بزرگترین ریشه روی[4] برای بررسی معنی‌داری تحلیل واریانس چند متغیره استفاده می‌شوند که پرکاربردترین آن‌ها لامبدای ویلکز و قوی‌ترین اثر پیلایی است. در مواقعی که تمامی شرایط برقرار و حجم نمونه‌ها نیز برابرند، نتایج هر چهار آزمون شبیه هم است.

نتایج نشان داد بین دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی در اضطراب امتحان، سرزندگی تحصیلی، پذیرش کمک طلبی تحصیلی و اجتناب از کمک طلبی تحصیلی در سطح (p ۰/۰۱) تفاوت معنادار وجود دارد. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که بین گروه‌های مورد مطالعه تفاوت معنی‌دار وجود دارد. در نتیجه آزمون‌های فوق، قابلیت استفاده از تحلیل واریانس چند متغیره (مانوا) را مجاز می‌شمارد. این نتایج نشان می‌دهد حداقل بین یکی از متغیرهای مورد بررسی در بین دو گروه تفاوت معناداری وجود دارد و میزان این تفاوت ۸۴/۷ درصد است؛ یعنی ۸۴/۷ در واریانس مربوط به اختلاف بین دو گروه ناشی از تأثیر متقابل متغیرهای وابسته است.

جدول ۳. نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیره، در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی

منبع	متغیرهای وابسته	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معناداری	مجذور اتا
گروه	اضطراب امتحان	۹۰۶/۳۴۰	۱	۹۰۶/۳۴۰	۱۳۳۹/۸۱۹	۰/۰۰۰	۰/۷۲۸
	سرزندگی تحصیلی	۸۹۲/۵۸۴	۱	۸۹۲/۵۸۴	۱۲۷۸/۰۰۴	۰/۰۰۰	۰/۷۱۸
	پذیرش کمک طلبی تحصیلی	۱۰/۰۹۰	۱	۱۰/۰۹۰	۱۵/۴۸۱	۰/۰۰۰	۰/۰۳۰
	اجتناب از کمک طلبی تحصیلی	۴/۶۷۳	۱	۴/۶۷۳	۵/۴۳۵	۰/۰۲۰	۰/۰۱۱

نتایج تحلیل در جدول شماره (۳) نشان می‌دهد بین دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی در متغیر پذیرش کمک طلبی تحصیلی (p=۰/۰۰۰۰/۰۵) تفاوت معنی‌داری وجود دارد، لذا با توجه به میانگین‌های این دو گروه در جدول شماره (۱) چنین نتیجه می‌گیریم که دانش‌آموزان تیزهوش در پذیرش کمک طلبی نمرات بالاتری کسب کردند، بدین معنی که پذیرش کمک طلبی تحصیلی در دانش‌آموزان تیزهوش بیشتر از دانش‌آموزان عادی است. با توجه به این پژوهش با این موضوع تاکنون صورت نگرفته در مقایسه با نتایج مشابه با این پژوهش از ابزاری برای سنجش پذیرش کمک طلبی در سایر موقعیت‌ها کرده بودند استفاده نمود. این یافته با پژوهش‌های زیادی هم‌خوان بوده مؤید آن است که در مدارس تیزهوش پرداختن به آموزش‌های تحصیلی، برگزاری کلاس‌های فوق‌برنامه و جبرانی اهمیت بیشتری دارد لذا آموزش و پرورش باید با ایجاد شرایط مناسب در مدارس، زمینهٔ مساعدی برای ترغیب دانش‌آموزان به پرس‌وجو و کمک طلبی فراهم کنند [۱۶].

نتایج تحلیلی جدول (۳) نشان می‌دهد بین دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی در متغیر اجتناب از کمک طلبی تحصیلی (p=۰/۰۰۲۰/۰۵) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. لذا با توجه به میانگین‌های این دو گروه چنین نتیجه می‌گیریم که دانش‌آموزان عادی در اجتناب از کمک طلبی تحصیلی نمرات بالاتری کسب کردند، بدین معنی که اجتناب از کمک طلبی تحصیلی در دانش‌آموزان عادی بیشتر از دانش‌آموزان تیزهوش است. این یافته با بعضی از پژوهش‌ها هم‌خوان است [۸].

نتایج تحلیل در جدول (۳) نشان می‌دهد بین دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی در متغیر سرزندگی تحصیلی (p=۰/۰۰۰۰/۰۵)

1. pillai's Trace
2. wilk's lambda
3. Hotelling,s Trace
4. Roy's largest root

تفاوت معنی‌داری وجود دارد. لذا با توجه به میانگین‌های این دو گروه در جدول شماره (۱) چنین نتیجه می‌گیریم که دانش‌آموزان تیزهوش در سرزندگی تحصیلی نمرات بالاتری کسب کردند، بدین معنی که سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان تیزهوش بیشتر از دانش‌آموزان عادی است. این یافته با پژوهش‌های [۱۱] و [۹] و [۴] هم‌خوان و با پژوهش [۳] ناهم‌خوان می‌باشد.

هم‌سو با پژوهش‌های پیشین [۹] و [۸]نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد بین دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی در متغیر اضطراب امتحان (p=۰/۰۰۰ ۰/۰۵) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. لذا با توجه به میانگین‌های این دو گروه در جدول شماره (۱) چنین نتیجه می‌گیریم که دانش‌آموزان تیزهوش در اضطراب امتحان نمرات بالاتری کسب کردند، بدین معنی که اضطراب امتحان در دانش‌آموزان تیزهوش بیشتر از دانش‌آموزان عادی است.

بحث

بی‌شک دانش‌آموزانی که دارای سرزندگی تحصیلی هستند، توانمندی بیشتری در شکوفایی استعدادها، خلاقیت، پیشرفت تحصیلی، کارایی و سلامتی دارند. هم‌چنین برای رسیدن به اهداف خود سرسختانه تلاش می‌کنند، برعکس دانش‌آموزانی که از سرزندگی پایینی برخوردار هستند معمولاً احساس افسردگی، اندوه، خستگی، درماندگی و ناامیدی می‌کنند و در برابر مشکلات تحصیلی، ناتوان و عاجز هستند و لازمهٔ تحقق و ایجاد سرزندگی در بین دانش‌آموزان کمک به آن‌ها برای افزایش خودکارآمدی است. علاوه بر این روانشناسان تربیتی معتقدند که معلمان باید همهٔ تلاش خود را برای به حداقل رساندن احساس اضطراب و شکست و به حداکثر رساندن حس ابداع و خلاقیت و ایجاد مفهومی مثبت از خود به‌کار گیرند. از هدف‌ها و حقایقی که نیازمند تلاش، اما قابل دسترسی هستند، بهره بگیرند، میل به پیشرفت را در دانش‌آموزانی که به آن نیاز دارند و یادگیری برای یادگیری را تشویق کنند. معلمان می‌توانند با ایجاد جوّ تعامل مشارکتی، تکالیف جذاب و تأکید بر معناداری و با اهمیت بودن تکالیف و مسائل مربوط به محیط تحصیلی بپردازند و از این طریق بر سرزندگی دانش‌آموزان بیفزایند [۱۷]. مدیران مدارس نیز با ایجاد روحیهٔ مشارکت‌پذیری در دانش‌آموزان، معلمان و اولیای دانش‌آموزان در ادارهٔ مدرسه می‌تواند جوّ عاطفی و شادی ایجاد کند و با ایجاد جوّ احترام متقابل میان معلمان و دانش‌آموزان زمینهٔ ارتقای کیفیت آموزشی و برنامه‌ریزی آموزشی ثمربخش و احساس رضایت‌مندی را در مدرسه به وجود می‌آورد [۱۲]. با توجه به این‌که پژوهش حاضر در دورهٔ متوسطه اول صورت گرفته است، بهتر است در جامعه‌های آماری بزرگتر و متفاوت از جمله دانش‌آموزان مقاطع تحصیلی دیگر و مدارس غیرانتفاعی و شاهد، نیز انجام شود.

هم‌چنین، تفاوت بین مطالعات مختلف در مورد اضطراب امتحان دانش‌آموزان را می‌توان به تأثیرپذیری اضطراب امتحان از عوامل مختلف و نیز برداشت افراد از این عوامل نسبت داد به‌طوری که ابوالقاسمی و کرمعلی سبحانی، عواملی مثل سختی درس، چگونگی طراحی سؤالات امتحان توسط معلمان و وضعیت سیستم آموزشی را بر میزان اضطراب امتحان دانش‌آموزان تأثیرگذار دانسته‌اند. اگرچه بخش عمده‌ای از تفاوت در میزان‌های گزارش شده در مطالعات مختلف را می‌توان به این عوامل نسبت داد اما از آن‌جا که نمرهٔ اضطراب امتحان فرد با استفاده از خوداظهاری دانش‌آموز سنجیده می‌شود و از آن‌جا که افراد، تفاوت نتایج این مطالعه با مطالعات دیگر را می‌توان بیشتر به تفاوت در برداشت از احساسات خود به دلیل تفاوت‌های فردی منسوب دانست، استفاده از ابزارهای متفاوت جهت سنجش میزان اضطراب نیز در این تفاوت‌ها بی‌تأثیر نیست.

در مورد محدودیت‌های پژوهش باید گفت: کمبود ادبیات پژوهشی و نظری به زبان فارسی در زمینهٔ کمک طلبی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در کنار دست‌یابی به منابع معتبر، یکی از محدودیت‌های جدی در این زمینه بود. یک‌دست نبودن آزمودنی‌ها از نظر پایهٔ تحصیلی و جنس و فرهنگ، تعداد زیاد پرسش‌نامه‌ها به طولانی شدن زمان اجرای آن انجامید که بر مقدار دقت پاسخ‌های شرکت‌کنندگان بی‌تأثیر نبوده است. مورد دیگر، محدود شدن جامعهٔ پژوهش به مقطع دوره اول متوسطه شهرستان خدابنده بود. محدودیت دیگر مطالعهٔ حاضر استفاده از ابزارهای خود گزارش‌دهی است. بسیاری از این پرسش‌نامه‌ها ممکن است پاسخ‌هایی را جمع کنند که دیگران فکر می‌کنند باید درست باشند و مسئولانه به پرسش‌نامه‌ها پاسخ ندهند.

در مورد پیشنهادها نیز باید گفت: پژوهش در مقاطع تحصیلی دیگر و سایر شهرستان‌ها می‌تواند زمینهٔ جدیدی برای مطالعه باشد.

شیوهٔ اساسی جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش مبتنی بر پرسش‌نامه بود، گرچه چنین شیوه‌ای در بیشتر پژوهش‌ها غالب است، ولی پیشنهاد می‌شود اطلاعات هر متغیر با استفاده از چند روش مختلف جمع‌آوری گردد تا نتایج به‌دست آمده با اطمینان بیشتر مورد استفاده و تعمیم‌دهی قرار گیرد. برگزاری کارگاه‌های آموزشی درباره کمک طلبی و ارائه راهکارهای عملی برای افزایش کمک طلبی پیشنهاد کاربردی مناسبی می‌باشد. پیشنهاد می‌شود مسئولان محیط مدرسه را به محیطی شاد و دوستانه تبدیل نمایند تا دانش‌آموزان در کمال آرامش و بدون هیچ‌گونه استرس بتوانند مسائلی را که متوجه نشدند از معلم یا همسالان برتر بپرسند (افزایش کمک طلبی).

نتیجه گیری

پژوهش حاضر نشان داد که پذیرش کمک طلبی تحصیلی در دانش‌آموزان تیزهوش بیشتر از دانش‌آموزان عادی است. بر اساس نظریهٔ ویگوتسکی، کمک طلبی و پرس‌وجو از فرد توانمندتر به دانش‌آموز کمک می‌کند تا در حوزهٔ تقریبی رشد پیشرفت کند. (حوزهٔ تقریبی رشد فاصله‌ای است میان سطح فعلی رشد که از طریق توانایی حل مسئله مستقل کودک تعیین می‌شود با پتانسیل رشد که از طریق حل مسئله را با راهنمایی و همکاری یک بزرگسال یا کودک توانمندتر از خود مشخص می‌گردد)(ویگوتسکی،۱۹۷۸).

بنابر نتیجهٔ این پژوهش، دانش‌آموزان مدارس عادی برای پذیرش کمک طلبی نیاز به آموزش دارند تا این مهارت را یاد بگیرد و از آن بهره‌مند شوند.

سپاس گزاری

از کلیهٔ عزیزانی که در به سرانجام رسیدن این مقاله مشارکت داشتند صمیمانه تقدیر می‌گردد.

تأییدیه اخلاقی

در این پژوهش رضایت آگاهانه مشارکت‌کنندگان، اخلاق در استفاده از پرسش‌نامه و رعایت حقوق انسانی مشارکت‌کنندگان در تمام طول تحقیق مورد احترام بود ه است و کد مصوبه پایان‌نامه ۱۳۸۲۰۷۰۵۹۶۲۰۳۵ و تاریخ ۱۳۹۷/۰۴/۱۱ است.

سهم هر نویسنده: نویسنده اول اطلاعات را جمع‌آوری و در قسمت نگارش و تدوین مقاله فعالیت نمود و نویسنده دوم و سوم کارهای آماری مقاله را انجام دادند.

تعارض منافع: بین نویسندگان و مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی هیچ‌گونه تعارض منافعی وجود ندارد.

منابع مالی: همهٔ هزینه‌های این پژوهش بر اساس اعتبارات شخصی پژوهشگران انجام و از دانشگاه یا ارگان یا شرکت دیگری چه خصوصی و چه دولتی هزینه‌ای دریافت نشده است.

References

1-Solberg, P. A. (2012). Effects of three training types on vitality among older adults: A self- determination theory perspective. Psychology of Sport and Exercise, 13:407-417.

2-Afrouz, Gholamali and Sheikh Zadeh, Ebrahim. (2014).The Relationship between Emotional Intelligence and Social Happiness in Teens with Strong Intelligence in Tehran Secondary School. Study of Social Development in Iran, Third Year, No. 2, p. 97, pp. 112. [Persian]

3-Negin Bashishi and Sheikholeslami, Razieh. (1394). Comparison of school climate and academic vitality in high school students. Second International Conference on Psychology of Life Sciences and Education, Mashhad, Torbat Heydarieh University. [Persian]

4-Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2008).Academic buoyancy: Towards an understanding of students' everyday academic resilience. Journal of School Psychology, 46(1), 53-83

5- Ryan, A. M., & Hopkins, N. B. (2013). Achievement goals in the social domain. University of Illinois, Urbana-Champaign, unpublished manuscript.

6-Mohseni, Nik. Face. (2004). Theories in Growing Psychology. Campus Publications

7-Arafat, Rasool and Zainali, Ali (1394). Relationship between Academic Stress and Educational Negligence with Students' Academic Achievement. Educational and Evaluation Scientific Research Journal, Eighth, No. 31, p. 37.

8-Hashemi Shaykh Shabani, Ismail and Shakkan, Hossein. (2009). If I ask for help, I will be unable to do so, the anticipation of avoiding help in the classroom and its relationship with academic performance. Journal of Psychological Studies, Vol. 6, No.

9-Abolghasemi, Abbas (2002). Anxiety test for the diagnosis of causes and treatment based on research. Ardabil Publications [Persian].

10-Fity Ashtiani, Ali. (1995). A review of the transformation of self-concept, self-esteem, anxiety and depression in sharp and intelligent adolescents. Ph.D., Tarbiat Modares University, Faculty of Humanities. [Persian]

11- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2006). Academic buoyancy

and its psychological and educational correlate a construct validity approach. Psychology in the Schools, 43(3),267-282.

12-The need of Azari, Kiyomars. (1393). Investigating the effect of vitality and vitality on the academic achievement of high school students in Sari. Nursery Associate Professor, Department of Educational Sciences, Islamic Azad University, Sari Branch, Volume 2, Issue 3, p. 35[Persian].

13-Ebrahimi, Mahboubeh (2011). Comparison of test anxiety among sharp and ordinary students and its relation with parental patterns. Psychology, Islamic Azad University, Central Tehran University, Faculty of Science. [Persian]

14-Ahmadi, Amina and Zanjan, Zahra. (2011).The Influence of the Social Environment on the Formation of Communication among High School Students in High Schools in District 15 of Tehran. A New Perspective in Educational Sciences, Vol. 6, No. 2, p. [Persian]

15- Duijn, M., Rosenstiel, I. V., Schats, W, Smallenbroek, C. & Dahmen, R. (2011). Vitality and health: A lifestyle program for employees. European Journal of Integrative Medicine, 87) 3) 97-100.

16-Ryan, A. M., & Shin, H. (2011). Help-seeking tendencies during early adolescence: An examination of motivational correlates and consequences for achievement. Learning and Instruction, 21, 247-256.

17-Dehghanizade M, Hosseinchari M. (2012).Academic vitality and perception of family patterns communication, the mediating role of self-efficacy. J of Teach and Learn Studies; 63(2):22- 47. [Persian]

18-Desert-stranger, Ismail (1999). The test of anxiety. Tehran, Publication of Culture, Second Edition. [Persian]